

Verslag Startbijeenkomst Kennisnetwerk Grip op Indirecte Lozingen

Op 10 juni 2025 in Wageningen

Data combineren, innovatief meten, slimme tools en viewers, prioriteren, digitaal/AI, samenwerken (landelijk en in de regio), lef hebben en aan de slag.

Grip krijgen op indirecte lozingen lijkt een enorme opgave. De startbijeenkomst van het Kennisnetwerk Grip op indirecte lozingen bood deelnemers concrete handvatten om te starten en bood de STOWA en partners kennisbehoeften om landelijk op te pakken.

[> Bekijk alle presentaties van deze dag](#)

Deelname en aanwezigheid

Ondanks de NS-staking waren er ongeveer **110 geïnteresseerden** aanwezig. De samenstelling toonde de breedte van het onderwerp: ongeveer de helft waren waterschappers, aangevuld met belangrijke partners zoals omgevingsdiensten, gemeenten, provincies, Rijkswaterstaat en het Ministerie van I&W. Ook verschillende waterdisciplines waren vertegenwoordigd, waarbij toezicht & handhaving, waterkwaliteit, waterketen/zuiveren en vergunningverlening het sterkst aanwezig waren.

Definitie en motivatie

Bert Palsma opende de dag met een belangrijke nuancerings: indirecte lozingen zijn breder dan alleen bedrijfslozingen. Het gaat naast bedrijfslozingen (de hoofdfocus) ook om lozingen op hemelwaterriool, lozingen vanuit huishoudens en diffuse bronnen. Het uiteindelijke doel: grip krijgen op stoffen in het influent van rioolwaterzuiveringsinstallaties.

Op de vraag aan de zaal waarom waterschappen grip willen op indirecte lozingen werden als belangrijkste drijfveren genoemd: de rol als oppervlaktewaterkwaliteitsbeheerder en maatschappelijke verantwoordelijkheid, gevolgd door verantwoordelijkheid voor schadelijke effecten van effluentlozingen en bescherming van de zuivering. Risico op imagoschade scoorde het laagste.

Regelgeving en bevoegdheden

Peter de Putter schetste een beeld van de ontwikkelingen in wetgeving: sinds 2009/2010 zijn de bevoegdheden van waterschappen rond indirecte lozingen steeds meer

afgezwakt, terwijl het belang door de komst van nieuwe richtlijnen en doelen juist alleen maar is toegenomen. Samenwerking tussen bevoegde gezagen, omgevingsdiensten en waterschappen is daarom essentieel. In verschillende studies zijn de bedrijfstakken die met prioriteit zouden moeten worden aangepakt bepaald (bekijk de presentatie voor meer informatie hierover). De Omgevingswet biedt mogelijkheden voor regionaal beleid. Uit de presentatie en werksessies bleek grote behoefte aan inzicht in governance, meer kennis over wetgeving en opties voor decentrale invulling.

Rijksbeleid: maatregelen voor KRW-doelen

Heleen van de Velde en Emma Smits (Ministerie I&W) presenteerden concrete plannen om de KRW-doelen te halen. Voor het terugdringen van industriële emissies wordt gewerkt aan een aantal maatregelen: Concreet wordt gekeken naar tijdelijkheid van besluiten, herziening van vergunningen, effectiviteit van algemene regels en bevoegdheidsverdeling. Daarnaast wordt onderzocht wat de impact op oppervlaktewater is van lozingen uit RWZI's. In relatie met dit onderzoek komt er een handreiking bij het handboek imissietoets.

Samenwerking: de sleutel tot succes

Er zijn inmiddels veel goede voorbeelden van bilaterale, regionale en landelijke samenwerkingen rond het thema indirecte lozingen. Provincie Zuid-Holland heeft regie genomen in de regio om met omgevingsdiensten, gemeenten en waterschappen samen aan de slag te gaan. Inhoudelijk leverde dat waardevolle inzichten op: verschillen tussen RWZI's zijn beperkt, uitschieters duiden op indirecte lozingen, en seizoensverschillen en omgevingsfactoren vragen aandacht. Organisatorisch leerden we belangrijke lessen: neem regie, betrek bestuurders, zoek contact met het bedrijfsleven, en vooral zoek elkaar op, verbind en start, wacht niet op elkaar.

Na een korte pauze gaan we dieper in op een aantal **concrete initiatieven en tools** voor meer grip op indirecte lozingen.

Innovatieve aanpak: bibliotheekscreening

Anja Derksen (AD eco advies) deelde een inspirerend voorbeeld namens de provincie Utrecht en de Utrechtse waterschappen waar een brede chemische analyse (een zogenaamde bibliotheekscreening) bij alle RWZI's in de provincie werd uitgevoerd. Bij dit type analyse komen bekende en onbekende stoffen in beeld (en niet alleen stoffen waar gericht naar gezocht wordt). Van de circa 15 000 aanwezige stoffen konden 352 met redelijke zekerheid worden geïdentificeerd. Hiervan werden er 87 geprioriteerd op basis van beleidsaandacht, onwenselijke stofeigenschappen of ingeschat risico. Tevens werden diverse puntbronnen geïdentificeerd die aanknopingspunten bieden voor nadere actie. Bibliotheekscreenings bieden een doeltreffende methode om stoffen in afvalwater en influent in kaart te brengen. Momenteel blijft een aanzienlijk deel van de aanwezige stoffen nog ongeïdentificeerd.

COP Afvalwater en de riolering in beeld

Binnen de COP afvalwater prognose (een samenwerking tussen STOWA en Het Waterschapshuis) wordt sinds 2018 landelijk samengewerkt aan uniformiteit rond de afvalwaterprognoses. In de tweede fase is gewerkt aan landelijke ontsluiting van data, uniforme rekenmethoden en online tooling om de riolering in beeld te krijgen. De instrumenten geven bijvoorbeeld inzicht in discrepantie (verschil tussen de hoeveelheid rioolwater die een zuiveringsinstallatie binnenkomt en de hoeveelheid waarvoor heffing betaald wordt), rioolvreemd water, DWA (droogweerafvoer)-wonen en -bedrijven en RWA (regenwaterafvoer).

In dezelfde periode hebben verschillende organisaties online tools en viewers ontwikkeld om de kwaliteitsaspecten van afvalwater inzichtelijk te maken (stoffenviewers). Waterschap Zuiderzeeland heeft door het koppelen van SBI-codes (die bedrijfsactiviteiten classificeren) aan de ZZS-navigator inzicht verkregen in bedrijfsactiviteiten en een risico-inschatting voor ongewenste stoffen kunnen maken. Deze analyse is geïntegreerd met de bestaande viewers voor de riolering.

Innovatieve viewers

Verschillende stoffen-viewers worden ontwikkeld op basis van theoretische data (KvK, ZZS-navigator, emissieregistratie, VNO-NCW Selfassessment). Deconcern heeft voor een aantal omgevingsdiensten inzicht in stoffen bij bedrijven in beeld gebracht door geautomatiseerd uitlezen van beschikbare veiligheidsbladen. Per bedrijf of regio is zo inzicht te krijgen in welke ZZS en KRW stoffen potentieel geloosd worden. Dit geeft een eerste inzicht in Welke stoffen gemeten kunnen worden op de RWZI of bij een bedrijf? Of welke bronnen er potentieel zijn voor probleemstoffen in de regio.

Gevelcontroles Waterschap Vechtstromen

Andras Koops presenteerde het winnende Waterinnovatieprijs-project 2023/2024. Op basis van interne, externe en open data werd een risicoschatting gemaakt van bedrijven. Hoofddoel beschikbare personele krachten zo efficiënt mogelijk in te zetten. Daarnaast leverde het waardevolle informatie op voor het correct invorderen van waterschapsbelasting. Uit 186.000 bedrijven leverde dit 1.600 selecties voor gevelinspectie op, waarvan 220 voor bijzondere inspectie/heffingscontrole werden aangemerkt. Ook zijn 100 bedrijven gevonden die niet in beeld waren. Het project leverde daarnaast een digitaal systeem op om gecombineerde data eenvoudig te ontsluiten. Het juryoordeel destijds: *als deze aanpak in heel Nederland wordt toegepast dan heeft dat enorme impact op de aanpak van bewuste of onbewuste lozingen.*

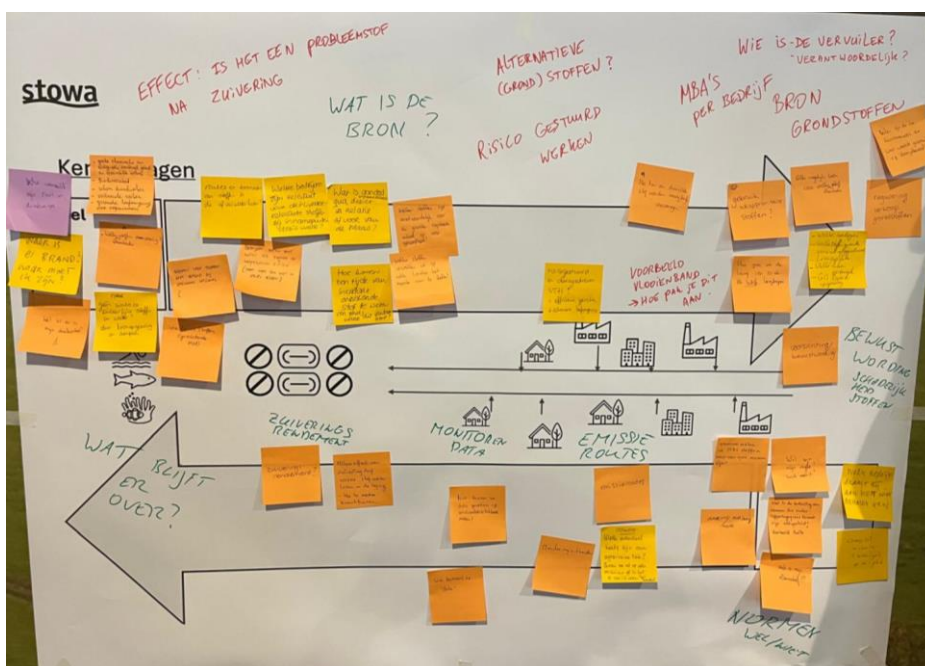
Werksessies en vervolgacties

Na de lunch werkten deelnemers in zes werksessies aan het concretiseren van kennisvragen rond verschillende thema's:

A. Afvalwaterprognoses en stofstromen – Er is behoefte aan overzicht van tools en viewers, behoefte aan overzicht van stakeholders en bijbehorende kennisvragen, uniforme tool waar theoretische data, meetdata en VTH-gegevens samenkomen en centraal ontsloten worden. Daarnaast is er behoefte aan templates voor data inzameling en handleidingen voor bijvoorbeeld discrepantie, functioneren RWZI en hoe omgaan met ZZS.

B. Optimaal benutten van bestaande data – Vanuit twee richtingen is de waterketen onderzocht: enerzijds de route van bedrijf via de afvalwaterketen naar het oppervlaktewater, anderzijds de omgekeerde route vanuit het oppervlaktewater terug de keten in. De centrale kennisvragen hierbij waren: Welk effect hebben stoffen na zuivering op het watersysteem? En vanuit de bron: Welke stoffen worden er gebruikt en wie draagt daarvoor de verantwoordelijkheid?

We hebben de beschikbare datasets om deze vragen te beantwoorden in kaart gebracht. De kwaliteit en openbaarheid/beschikbaarheid van datasets vormt een mogelijk knelpunt. Tegelijkertijd moeten we ook daadwerkelijk aan de slag, inclusief het bezoeken van bedrijven ter plaatse. Het is essentieel om goede afspraken te maken die juridische belemmeringen voor het delen van data wegnemen, protocollen te ontwikkelen voor dataset-uitwisseling tussen organisaties, en informatie uit vergunningen om te zetten in bruikbare en toegankelijke datasets.

C. Innovatief monitoren - Overal alle stoffen meten is niet haalbaar. In deze sessie zijn kennis en meetbehoeften in de waterketen van bron tot oppervlaktewater (metingen in rioolstelsel, (pers)leiding, influent, effluent en oppervlaktewater) geïnterpreteerd. Daarna presenteerden IMD en Anja Derksen enkele veelbelovende nieuwe meetmethoden, waarna deelnemers inschatten welke (nieuwe) meetmethoden optimaal ingezet kunnen worden op verschillende locaties voor de gewenste informatie (zie hiervoor de bijgevoegde presentatie). Vanuit de diverse organisaties - met hun eigen perspectief op de keten - bleek men verschillend te kijken naar de benodigde informatie en meetlocaties. Het proces volledig doorlopen in 45 minuten bleek een uitdagende opgave. Gelukkig was dit pas het begin! Met deze waardevolle input gaan we aan de slag om een strategie te ontwikkelen voor optimaal gebruik van nieuwe meetmethoden.

D. Beleidsinstrumenten voor VTH – Er wordt al aan veel instrumenten gewerkt (zie ook het uitgebreidere verslag van Werksessie D). Er bestaat nog behoefte aan praktische instrumenten voor bestuurders, branchegerichte kennisdocumenten, duidelijke uitleg en voorbeeldcases bij de Emissie-Immissietoets (inclusief KRW-koppeling), overzicht van juridische mogelijkheden, intensievere regionale samenwerking en landelijke gegevenskoppeling van vergunningen, stoffen, pilots en standaarden.

E. Wanneer gaan we handelen - Gezamenlijk is onderzocht welke triggers aanzetten tot handelen en waar eventuele belemmeringen liggen. Aanleidingen om actie te ondernemen zijn samenwerking met en belangen van andere stakeholders (zoals drinkwaterbedrijven of waterschappen die elkaar aanspreken), wijzigingen in wet- en regelgeving, en het identificeren van kennishiaten. Onduidelijke governance, gebrek aan tijd en middelen, en het ontbreken van handelingsperspectieven worden als obstakels ervaren. Het vastleggen van rollen en verantwoordelijkheden in samenwerkingsovereenkomsten (met de gezamenlijke opgave centraal) helpt, evenals het vooraf in kaart brengen van mogelijke vervolgacties, handelingsperspectieven en scenario's.

F. Van parallelle perspectieven naar een integraal perspectief: – Door middel van een rollenspel gebaseerd op een casus van een visverwerkingsbedrijf is gewerkt aan inzichtvorming en het samenbrengen van verschillende belangen. Aan één tafel werd de casus vanuit verschillende waterschapsdisciplines benaderd, terwijl aan de andere tafel de casus werd uitgewerkt vanuit het perspectief van Omgevingsdienst, waterschap, gemeente en provincie. Opvallend was de unanieme eindconclusie: alle partijen toonden zich bereid de vergunning te verlenen (onder voorwaarden). De deelnemers aan het rollenspel ervoeren de sessie als waardevol en leuk voor het verkrijgen van inzicht in de verschillende belangen. Voor wie zelf aan de slag wil: Download het rollenspel.

Conclusie en vervolg

De deelnemers gaven aan behoefte te hebben aan overzicht en prioritering van acties. Bij het structureren en benutten van kennis wordt veel potentieel gezien in de inzet van AI. Het netwerk kan daarnaast bijdragen door het organiseren van fysieke bijeenkomsten, het faciliteren van regionale samenwerkingen en initiatieven, en het bewerken van kennisvragen binnen werkgroepen.

Op basis van de verkenning van de afgelopen maanden en de input uit de werksessies en gesprekken tijdens de startbijeenkomst wordt het netwerk verder vormgegeven. Dit gebeurt in overleg met kennispartners en overheden om de kennisbehoeften zo effectief mogelijk gezamenlijk aan te pakken. Een netwerkplan wordt opgesteld. De begeleidingscommissie komt nog voor de zomer bijeen om vervolgacties te bespreken.

Deelnemers worden uitgenodigd om te delen waar zij mee aan de slag gaan en zich aan te melden voor een rol in het netwerk via gripopindirectelozingen@stowa.nl.

Het was een zeer succesvolle dag met uitgebreide kennisdeling en onderlinge afspraken. Er is duidelijke behoefte aan vervolgacties waarbij prioritering vooropstaat. Een netwerkplan volgt, waarna concrete uitvoering kan starten.

Vooraf niet wachten: Pak de handschoen op en zet de nieuwe inzichten om in actie!